

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

גליון מס' 269
טבת תשפ"א

יוצא א"כ שהוא בולט משאר הברזלים הדקים והעמוד של העירוב נמצא בולט לתוך שטח העירוב.

אלא שגם העמוד של הגדר בולט לפניו, ובדין זה יש סתירה בדברי החזו"א האם גם מצב כזה נחשב שהעמוד אינו כנגד שטח העירוב, ויש מקילים (ע"פ דבריו בס' ע' ס"ק י"ט), אבל שוב אינו דומה למקרה שהעמוד נמצא אחורי המתחם עצמו וזה אינו נחשב כבולט וסותם מקצת הרשות של שטח העירוב.

הנה במקרה זה אנו רואים עד כמה יש הבדל כאשר עושים את העירוב עם העמוד מותקן במקום הנכון שלפעמים שינוי קטן שהעמוד נמצא באותה פינה, אלא שמחובר מכיון אחר, יתכן שהוא נפסל. וכן להיפך עד כמה שינוי של ס"מ אחד שהוא בולט יכול להכשיר אותו.

בערוב השכונתי לא כוללים חצרות ובתים בעייתיים

בהמשך הגענו אל העירוב השכונתי בכרמיאל, בשכונה שכוללת את בתי האברכים סביב הישיב רינה של תורה, ועברנו יחד עם האחראים המסורים על קטע מסוים שהיו להם שאלות הלכתיות בכשרות המחיצות. התכנית לעירוב זה נעשתה לפני כמה שנים ע"י מוקד העירוב, והיה צורך לסמוך על גדרות של חצרות, כיון שמאחריהם נמצא יער, ולא ניתן לעשות בו צורות הפתח. כמו כן הגדרות משמשות לערוב שיהיה עם מעלה של רוב מחיצות, אבל הבעיה בגדרות של חצרות, שבמשך הזמן כעבור שנה או שנתיים מגלים שאנשים החליפו גדרות, ושינו את החצרות שלהם ובחלק מהמקרים זה משנה לכשרות העירוב, לטוב או למוטב. יש מקומות שעשו גדרות טובות יותר, ויש שפתחו את החצר. לכן הם קראו שוב למוקד העירוב, שנעבור שוב ונבדוק האם כעת הגדרות כשרות, ועל מה אפשר לסמוך גם בעתיד.

לאורך גבול העירוב שברחוב התחתון היינו צריכים לסמוך על הגדרות שבחזית של כמה בנינים, מפני שהצד האחורי של החצר לא היה סגור בגדר. במצב כזה יש מקרים שהבית נשאר מחוץ לעירוב, כי החצר של הבית פרוצה אל מחוץ לעירוב, ולכן צריך לדעת בכל מקום, האם גר שם אדם דתי או לא. בעירוב כללי של העיר צריכים לדאוג להתייר לכולם, אבל בעירוב פנימי שכונתי, המטרה היא להדר אותו ככל האפשר ואם הרחבת העירוב לכלול חצרות מסוימות תוריד מרמת הכשרות או תחסוך מהקושי בבדיקה, משאירים חצר זו מחוץ לעירוב.

דין דריסת רגל האוסרת במי שגר מחוץ לעירוב

יש להוסיף שהדבר יועיל גם לענין היתר השכירות, שכאשר יצליחו לבצע שכירות מהתושבים, יהיו עי"ז פחות גויים ומומרים שצריכים לשכור מהם, כי אחרי שהחצר שלהם אינה מותרת, והיא כרמלית שפרוצה לצד האחורי, ואין דרך המותרת לטלטל מהבית לרחוב, הרי הדרים בבית אינם אוסרים את הרחוב שבעירוב.

יסוד זה מבוואר בתשובת הנודע ביהודה לגבי התושבים הבאים לבית הכנסת ממקומות שמחוץ לעירוב, והקשו האחרונים מדוע לא נאמר שיש להם דריסת רגל האוסרת את העירוב, כלומר אם הבית שלהם מחוץ לגבולות העירוב של השכונה, א"כ אי אפשר לערב

המשך בדיקת העירובים ברהבי הארץ

במסגרת הפעילות לבדיקת עירובים, יצאנו גם לערי הצפון, לסייר עם האחראים, לבדוק את העירובים, כדי לעדכן את המידע הנמסר לשואלים במענה הטלפוני של מוקד העירוב. ויחד עם זה להוסיף ולתקן דברים הטעונים תיקון, וכן ללמד ולהורות לאחראים כיצד נכון לעשות, ולהשיב לשאלות המתחדשות להם מידי שבוע. בנסיעה שהחלה לפנות בוקר, והסתיימה בתוך הלילה, הספקנו בס"ד לעבור על כמה וכמה עירובים, חלקם טובים, וחלקם טעונים תיקון, וחלק מהתיקונים נעשו מיד במהלך הבדיקה.

בין העירובים שנבדקו הגענו לעירוב שכונתי בתוך העיר צפת, עברנו יחד על כל עמוד ועמוד ועל המחיצות, כדי לבדוק את שלמותן וכשרותן, באחד המקומות הגענו לקצה של חניה, שבו המחיצה היתה נמוכה מהשיעור [י' טפחים], ולכן האחראי עשה צורת הפתח לפני הגדר כדי לסגור את המקום החסר.

עמוד העירוב מוסתר אחורי גדר של בית הספר

בסמוך למקום הפרוץ היה מתחם של בית הספר, והאחראי עשה את העמוד צמוד לגדר, על מנת שיוכל לחבר אותו בקלות. מרחוק היה נראה שהכל תקין, אבל כשהתקרבו והתבוננו בדבר, שמנו לב שבעצם העמוד אינו במקום הנכון, כיון שבמקום להצמיד אותו בצד הקידמי של המתחם, דהיינו בצד הפונה לעירוב, הוא הצמיד את העמוד מאחורי הפינה שבגדר, דהיינו שכאשר עומדים בצד של העירוב לא ניכר החלק התחתון של העמוד אלא רק ראשו שממשיך מעל גובה הגדר. בדין זה כותב החזו"א שהעמוד של צורת הפתח חייב לבלוט ולסתום מעט מכנגד המקום הפתוח כדי ליצור תחילת מחיצה לפתח. אבל אם נמצא מאחורי המחיצה, דהיינו שאינו בולט אלא נמצא כנגד עובי הכתלים, או אחוריהם, אינו כשר להחשב צורת הפתח [ואע"פ שלחי שנראה מבחוץ ושווה מבפנים כשר, היינו דוקא בלחי של מבוי או לחי של צורת הפתח צריך שיתסום מקצת מהפתח ויבלוט כנגד מקום העירוב].

אמנם יש מדייקים מדברי השער הציון שמתיר עמוד שאינו בולט יותר מהקיר אם ניכר שהוא עמוד ולא המשך של הקיר [מזה שהקשה ולא תירץ תירוץ זה], אבל למעשה ההוראה בכל העירובים לנהוג כהוראת החזו"א (סי' ס"ה ס"ק ס"ז ועוד מקומות) שהעמוד צריך לסתום קצת מהפתח. ולפי"ז יש לתקן את צורת הפתח זו להוציא את העמוד שיבלוט מעט לפני הגדר.

עמוד אחורי מחיצה אבל נמצא כנגד שטח העירוב

אבל לאחר התבוננות, היה נראה שדוקא במקרה זה יש להכשיר את העמוד כיון שהגדר של מתחם בית הספר עשויה כעין סורגים, ודרך הסורגים הוא שיש עמודים רחבים כל שני מטרים, ובאמצע יש את הסורג שהוא יותר דק מהעמודים. ואם כן באופן זה כאשר העמוד של העירוב היה אחורי הפינה כנגד העמוד הרחב, ושווה אל הפינה,

גבולות העירוב בשיכונים בסמוך לצומת בר אילן. לפני כן התקיים שיעור בדיני תל המתלקט, בהשתתפות הגר"מ ברלין שליט"א שסיפר כיצד הוא בדק את העירוב של צפת לפני למעלה משלושים שנה, והבעיות שהיו בתל המתלקט, והשינוי שנעשה לאחר מכן. כמו כן נערכו שיעורים בכללים רבים, ככולל אברכים בעיר לוח, בדיני קרפף המצוי בעירובים בזמנינו, ובכולל בני ברק בדיני רשות הרבים ובדיני תיקו למבוי עקום, מדוע אין עושים זאת בזמנינו. וכתבנו בזה כבר בגליונות אלו.

חישוב התחומין למקומות בערי הארץ

בשבוע זה היתה פעילות גם בעניני תחום שבת, יצאנו לבדוק את התחום של **ישיבת גרודנא באר יעקב**, מכיון שהם מנותקים מהעיר בגלל מסילות הרכבת שיוצרות מרווח כמה מטרים, נמצא שהישיבה כבית או עיר בפני עצמה, ומוגבלת עד 2000 אמה מגבולות הישיבה. יש לציין שיש שיטות חישוב שלפיהן יגדל מאוד התחום ע"י שיהיו כלולים בריבוע העיר באר יעקב. הנושא עדיין בדיון, טרם התקבלה הכרעה. ובעז"ה בסיום ההכרעה, תצא מפה המסמנת את גבול התחום המותר, והפתרונות שניתן לעשות ע"י עירוב תחומין.

כמו כן עסקנו במדידת התחום של **בית שמש, בשכונה החדשה - רמה ד'**. כעת התאכלסו 13 בנינים, המחולקים לשתי קבוצות שאינן מחוברות זו עם זו, כי ביניהם יש רק בנינים באמצע בניה, ויש אומרים שאינם נחשבים עדיין לבית דירה. חישוב התחום בלי להסתמך על העירוב הכללי, מגיע לאמצע רמה ג', באזור המרכז המסחרי ברחוב יחזקאל. מעבר לכך אינו לכל השיטות. המפה לשכונה זו יכולה להשתנות מהר, עם איכלוס בנינים נוספים שנמצאים בשלבי בניה. כמו כן נתבקשנו מיישיבת בני ראם לחשב את התחום לבחורים שצריכים ללכת ישוב רבדים, להשלים למנין לתפילות השבת. גם במקרה זה היה חידושים בהלכות צורת הנחת העירוב, והאם מברכים עליו, כלומר האם לפי כל השיטות מחוייבים בעירוב תחומין, ואכמ"ל.

איתם, [שהרי כרמלית מפסיקה בין מקום הפת לביתם], וכיון שיש להם שימוש בבית הכנסת, ואולי אפילו מקום המושכר להם כפי שנהגו בקהילות ישראל לשלם דמי מקום מידי שנה, א"כ הזכות להשתמש במקום זה יוצרת זכות דריסת רגל בעירוב של הרחובות הסמוכים לבית הכנסת, ורגל האסורה במקומה [סמוך לבית שלה] אוסרת שלא במקומה, דהיינו בעירוב הסמוך לבית הכנסת.

ובישוב שאלה זו נאמרו באחרונים שני יסודות בהלכות דריסת רגל, רע"א (שו"ת קמא סי' ל"ד) השיב שדין זה נאמר רק כאשר עיקר המעבר של הרגל האסורה היא דרך החיצונה, משא"כ כשדר במק"א ורק עובר דרך חצר זו כדי לעבור ממנו למקום אחר, אינו אוסר וכן בית הכנסת אינו משמש מעבר לבתיהם אלא שהם באים אליו, אינם אוסרים. שאם לא כן כל איש שדר מחוץ לעיר וקנה מקום בביהכ"ס ובא בשבת יאסור. וסברא זו כתב גם השערי תשובה (סק"א) בשם שו"ת חינוך בית יהודה.

הנודע ביהודה (תנינא או"ח סי' ל"ט) השיב שרגל האסורה אוסרת רק כאשר לולי האיסור היתה יכולה להשתמש בחיצונה, שבית הפנימי מוקף במחיצות עד החצר החיצונה, אבל אם אין מחיצות ואינה יכולה להשתמש בחיצונה אינה אוסרת, וכ"כ החזו"א (סי' פ"ו ס"ק י"א) שכיון שבין בתי המתפללים לביהכ"ס יש רחוב שהוא כרמלית [כיון שהתקלקל העירוב], אין דין רגל האסורה וכו'. והנב"י הוסיף עוד שאף כאשר המתפללים מוקפים במחיצות עד ביהכ"ס רק אינם יכולים לערב מחמת שיש גוים שלא שכרו מהם, ג"כ אינם אוסרים, שעכ"פ שאינם יכולים להשתמש מביתם לביהכ"ס. והחזו"א (סי' צ"ה ס"ק י"ח) חולק על פרט זה, כיון שמצינו בגמ' (עירובין דף עה:): שאפילו גוי נחשב רגל האסורה ואוסר, הוא הדין ישראל שבחצר הגוי אוסר. לפ"ז כשיש בית מחוץ לעירוב והדרך היחידה שלו להגיע לבית היא דרך הרחוב שבערו, אם החצר שלו צמודה לעירוב והיא מוקפת בגדרות, הרי הוא אוסר, אבל אם החצר שלו פרוצה הוא אינו אוסר.

האם מצרפים מדרגה קטנה לשיעור גובה המחיצה

בהמשך הבדיקה הגענו לגדר מברזלים כעין סורגים, שהיתה בגובה 90 ס"מ, והיה חסר בה שיעור י' טפחים לשיעור חזו"א, אך הגדר עמדה על גבי קיר אבן נמוך, שהשלים את גובה המחיצה. בחצר אחת היה בקיר רק כחמשה סנטימטרים, ועליו הגדר היתה 95 ס"מ, נשאלת השאלה האם ניתן לצרף את החלק הנמוך של הקיר לשיעור המחיצה. נידון זה מתבסס על הספק של המשנ"ב לגבי תל קטן (סי' שס"ב ס"ב בבה"ל)

צירוף גובה גדר הברזל עם קיר נמוך כחמש ס"מ

דש"מא דבר קטן מאוד אינו נחשב תחילת המחיצה, אלא כקרקע ישרה, כמ"ש לגבי רשות הרבים דאי אפשר שתתלקט במלקט ורהיטני ולכן תל קטן נחשב כהמשך לקרקע, ויתכן שגם אם יהיה מעליו מחיצה ט' טפחים הוא לא יצטרף.

שאלה כעין זו עלתה באחד העירובים השכונתיים בבני ברק, והשאלה הובאה לרבני העירובים שנטו לומר שהספק של המשנ"ב הוא דוקא בתל, אבל מחיצה דהיינו מדרגה זקופה מצטרפת. ולפ"ז יש לצדד שגם כאן הקיר הנמוך מצטרף. וש"מא יש לחלק אם הוא מועט מאוד כנ"ל שהוא רק סנטימטרים בודדים, אולי אינו חשוב תחילת המחיצה.

למעשה התושב באותה חצר ראה צורך להוסיף רשת על הגדר, והיא התחילה מהקרקע ולא מעל הקיר, ובזה ודאי שיש להתיר, כי הגדר מתחילה ניכרת כמחיצה.

סיוור בירושלים לקבוצת לומדי השיעורים

בשבוע זה נערך סיוור בירושלים לקבוצת לומדי השיעורים של מוקד העירוב, בהשתתפות עשרות אברכים עברנו לאורך

כשר או פסול? מהודר או בדיעבד?

את זה תוכל לדעת ולהורות, בהצטרפות ללימוד "עירובין למעשה" שע"י מוקד העירוב

 כך נראה החוק בנימה לישוב מ.ת. כשר או פסול?	 זה מה שהחזו"א ראה לו, חזק העירוב בתחומה	 האם עמוד כן נראה העירוב ביישוב ר. והאם עמוד קיים כשאר כשר בשעת הרוחין	 כך נראה הליך סמוך ליישוב ח. מה דין העירוב במצב כזה
 עירוב ליד הספק חיים - כשר או פסול?	 האם העירוב בצמוד כשר בצורה כזו	 מה הכוונה מפות חת, והאם יש אפשרות להתייר	 עמוד שמוקף בצמודים מה דין המעלה והדריסה
 האם ניתן ליתר נדר זו כשר או פסול?	 מה צריך לדעת לסדר גבולות	 האם יש חובה ללשל חת הנג	 איתר דמים פסלים מה דין העירוב

12 שיעורים, לימוד מקיף, הלכה, פרקטיקה, סיכומים, מבחן, סיור בשטח, תעודות בירושלים: בימי שני
כמו"כ יש אפשרות לקבוצה בזמן הפסקת צהרים בשעה 2:00
בבני ברק: בימי רביעי
במודיעין עילית: בימי שלישי רח הסבא מסלבודקה, בשעה 8:00 בערב

לפרטים ולהרשמה, בטלפון 055-678-3323

מגוון שיעורים נוספים
ברורים ואקטואלים
ללימוד מהבית

להצטרפות - 0583248468
A83320@GMAIL.COM

נדרש בשיעורים מיוחדים על ד"ץ עירוב חצרות ורשות ששוליים בלתי צמודים